

FAKAMATALA FAKANOUNÓ

Kuo fakapaasi 'e he Food and Drug Administration (FDA, Ngāue Pule ki he Me'atokoni mo e Faito'ó) ha huhu malu'i COVID-19 pea 'e kamata hono fakatu'uta 'i he state Washington 'i Tisema, 2020. 'Oku liuliunga 'a e ngaahi huhu malu'i 'oku te'eki ke fakalaka kimu'a pea ko e ni'ihī 'oku 'i he tu'unga lahi 'aupito 'a hono 'ahi'ahi'i fakakiliniki, 'o lau mano 'a e ni'ihī 'oku nau kau tau'atāina (volunteer) ki ai ke fakapapau'i 'oku malu mo ola lelei. 'Oku ngāue fakataha 'a e Public Health – Seattle & King County (Potungāue Mo'ui – Seattle & King County) mo e Washington State Department of Health (Potungāue Mo'ui Washington State) ki hono tufaki 'o e huhu malu'i.

- Ko e fuofua huhu malu'i 'e tuku mai 'e fakangatangata pē pea 'e tomu'a 'ave ia ki he ngaahi kulupu pau 'oku mā'olunga taha 'enau tu'u lavea ngofuá, hangē ko e kau ngāue 'i he potungāue mo'ui mo e kakai 'oku nau 'i he fale 'o e kau toulekeleká mo e ngaahi fale tauhi kehe pē.
- 'E toki faka'atā ke lahi ange 'a e huhu malu'i COVID-19 'i he 2021. 'E faifai atu pē, 'e 'atā 'a e huhu malu'i ki he tokotaha kotoa pē 'i he ngaahi kulupu kuo fokotu'u atu.
- 'I he taimi 'e faka'atā ke lahi ange 'a e huhu malu'i, ko e ngaahi kiliniki mo'uilelei, ngaahi fale fakataha faito'ó (pharmacies) mo e ngaahi kiliniki lue-atu (walk-in) mo e faka'uli-atu (drive-through) te nau ala 'oatu 'a e ngaahi huhu malu'i ni.
- 'E totongi 'a e huhu malu'i COVID-19 'e he Medicare, Medicaid mo e ngaahi kautaha malu'i fakataaataha, pea 'e totongi mo e huhu malu'i 'a kinautolu 'oku 'ikai ke 'i ai ha nau malu'i (insurance). 'E 'i ai ha ngaahi kiliniki huhu malu'i ta'etotongi mei he Potungāue Mo'ui 'i he lahi ange 'a hono faka'atā 'a e huhu malu'i.
- Ko e malu 'o e huhu malu'i 'oku mu'omu'a. Ko e ngaahi huhu malu'i COVID-19 kotoa pē, kuo pau ke fou ia 'i ha founa toutou sivi'i mo ha ngaahi sitepu kehekehe mo e founa ki hono fakapaasi kimu'a pea toki ngāue'aki. Te nau toki fakapaasi pē kapau kuo paasi 'i ha tu'unga malu mo ola lelei 'a e FDA. 'E siofi 'a e malu 'o e huhu malu'i hili hono 'oatu.
- Ko e huhu malu'i COVID-19 'oku ola lelei, ko e makamaile 'o e 'ilo fo'ou. Ka he'ikai fakangata aipē 'e he huhu malu'i 'a e mahaki faka'auha ni.
- Neongo e 'atā atu 'a e huhu malu'i ko hono ta'ofi 'o e mahaki faka'auhā ni 'e kei fiema'u aipē ke hoko atu 'e he taha kotoa 'a e muimui ki he ngaahi fakahinohino lolotonga ke malu'i kinautolu mo e kaka kehé tata aipē pe kuo huhu malu'i kinautolu. 'Oku kau ki ai 'a e tui me'amalu'i, tauhi e vā mama'o fute 6 mei he kakai kehé, fakangatangata e ngaahi me'a 'oku fai 'o mavahe mei 'api, faka'ehi'ehi mei he fakataha'anga kakai tokolahi, fanofano ma'u pē e nima, muimui ki he fakahinohino 'a e CDC ki he fefononga'aki, pea muimui ki he fakahinohino kolonitini hili ha feohi mo ha taha 'oku ne ma'u 'a e COVID-19.

Fakahokohokó +

Hili hono fakapaasi 'e he FDA ha huhu malu'i COVID-19 'e faka'atā fakangatangata pē kimu'a e faka'osinga 'o e 2020 pea 'ikai ke toe faka'atā lahi ange kae 'oleva ke a'u ki he 2021. Ko e taimi fakahokohoko 'o e ma'u ha huhu malu'i 'e makatu'unga ia 'i he lahi 'o e huhu malu'i 'e 'omai ki he Washinton State pea toki hoko ki King County.

Ko hono tuku mai 'o e ngaahi fuofua huhu malu'i COVID-19 'e fakangatangata pē pea 'i ai 'a e ngaahi fiema'u ke fakamu'omu'a +

- 'E faifai atu pē, ko e tokotaha kotoa pē 'e fiema'u huhu malu'i 'e lava ke ne ma'u ha huhu malu'i. Kaikehe, ko e fuofua 'atā mai 'a huhu malu'i 'e fakangatangata pē. 'E 'oatu 'a e fuofua huhu malu'i ki he kakai e ni'ihī 'oku nau 'i he tu'unga ma'olunga 'o e fakatu'utamaki e ma'u 'o e COVID-19 pe ko kinautolu 'oku 'i ai ha'anau 'u palopalema fakamo'uilelei pea 'oku nau toe mo'ua 'i he fokoutua COVID-19, hangē ko e kau ngāue 'i he mala'e 'o e mo'ui, kau toulekeleka 'oku nau nofo 'i he fale kau toulekeleka, pe 'i ha falemahaki 'oku tokoni'i ai 'enau nofo mo e kau ngāue fu'u fiema'u 'enau tokoni.
- Ko e kau taukei 'i he Mala'e 'o e Mo'ui mo e Faito'o [National Academies of Science, Engineering, and Medicine (Ako'anga Fakafonua ki he Siaienisi, 'Enisina mo e 'u Faito'o) pea mo e Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP, Komiti Faifale'i ki hono Fakahoko 'o e 'U huhu malu'i)] 'e 'omi ai ha 'u fakakaukau pea mo ha 'u fokotu'u mai ki he Centers for Disease Control and Prevention (CDC, 'U Senita ki hono ta'ota'ofi mo tai teke'I 'o e 'u Fokoutua) fekau'aki pea mo hono fakamu'omu'a 'o e 'u huhu malu'i 'oku 'omi fakangatangata.
- Ko e Washington State Department of Health te nau ngaue'aki 'a e ngaahi fakahinohino mei he'u kulupu 'a e kau mataotao pea mo CDC ke fa'u fakalalaka ha founa ngaue ki hono tufotufa 'o e huhu malu'i koia ki he COVID-19 ma'a hotau siteiti. Ko e founa ngaue ko eni, 'e faka'ali ai 'a e founa koia 'e fakamu'omu'a'aki hono tufotufa 'o e huhu malu'i.

Ngaahi feitu'u 'oku 'amanaki ke ma'u mei ai 'a e huhu malu'i +

Ko 'ene faka'atā pē 'a e huhu malu'i ki he kakai fakalukufua, 'e ala lava ke ma'u 'a e huhu malu'i 'i he 'u kiliniki mo'uilelei mo e 'u fale fakataha faito'ó (pharmacy). 'E ala lava foki ke 'oatu 'a e huhu malu'i ko eni 'i he ngaahi feitu'u 'oku lava pē ke te lue atu (walk-up) pe faka'uli atu he'ete me'alele, 'i he ngaahi feitu'u 'i he koló (hangē ko e 'u senitā fakakolo,

'apiako e tauhi'u fai'anga lotu). Ko e 'u feitu'u kotoa pē 'e fakahoko ai 'a e huhu malu'i kuo pau ke nau to e fakapapau'i pē 'oku malu 'a e feitu'u mei he COVID-19, kau ki ai 'a e tauhi e vā mama'o, personal protective equipment (PPE, me'amalu'i fakafo'ituitui), mo e tokanga makehe ange ki he tauhi 'a e ma'á.

Totongi 'o e Huhu Malu'i

- 'E totongi 'a e huhu malu'i COVID 'e he Medicare, Medicaid mo e ngaahi kautaha malu'i fakataautaha, pea 'e totongi ai 'a e huhu malu'i 'a kinautolu 'oku 'ikai ke 'i ai ha nau malu'i (insurance). Ngalingali pē 'e 'i ai ha ki'i totongi si'isi pe ko ha totongi 'a e 'a'ahi ki he 'ofisi, ka 'e makatu'unga ia mei ho'o palani malu'i pe ko e toketā te ke sio kia ke fai ho huhu malu'i.
- 'Oku toe palani pē foki mo e Potungāue Mo'uí ha ngaahi kiliniki huhu malu'i 'i he taimi 'e faka'atā ai 'a e huhu malu'i.

'Oku mu'omu'a pē 'a e malu 'o e huhu malu'i

'Ahi'ahi FakaKiliniki:

Ko e huhu malu'i COVID-19 kotoa pē, kuo pau ke fou ia 'i ha founa toutou sivi'i fakakiliniki 'o laui afe 'a kinautolu 'oku nau kau ki ai 'o ma'u 'a e huhu malu'i. Ko e Food and Drug Administration (FDA, Ngāue Pule ki he Me'atokoni mo e Faito'ó) 'oku nau vakai'i 'a e ngaahi ola fakasaeni mei he ako fekumi ko eni ke fakapapau'i 'a e malu mo ola lelei 'a e huhu malu'i takitaha. 'Oku falala 'a e FDA ki he 'analaiso mo e fale'i 'a e kulupu fale'i 'o e kau saienisi mo e kau mataotao tau'atāina, ko e [Vaccines and Related Biological Products Advisory Committee](#) (VRBPAC, Komiti Fale'i ki he Huhu Malu'i mo e Ngaahi Naunau Paiolosia) [Ngaahi fakataha VRBPAC](#) 'oku 'atā pē ki he kakaí.

'O ka a'usia leva 'e ha huhu malu'i 'a e tu'unga 'o e FDA ki he tu'unga malu mo ola lelei, 'e faka'atā leva 'e he FDA 'a e huhu malu'i ke ngāue'aki 'i 'Amelika 'i he founa ma'u laiseini angamaheni pē pe ko hono fakamafai'i fakavavevave.

Hili hono fakapapau'i 'e he FDA 'ene fai tu'utu'uni, 'e toe hoko mai leva ha sino fale'i tau'atāina hono ua, ko e kau mataotao 'i he huhu malu'i [Advisory Committee on Immunization Practices \(ACIP, Komiti Faifale'i ki hono Fakahoko 'o e 'U huhu malu'i\)](#). 'o vakai'i 'a e ngaahi fakamatala ki he malu mo e ola lelei 'a e huhu malu'i. Te nau 'oatu ha ngaahi fale'i ki he CDC mo e fakahinohino ki he kau ngāue ki he mo'uilelei mo e kakaí foki 'a hono ngāue'aki 'o e huhu malu'i.

Tokangaekina 'a e Malu mo e Hao 'o e Huhu Malu'i:

Hili hono fakamafai'i 'a e huhu malu'i ke ngāue'aki, kau kiai 'a e huhu malu'i COVID, ko e ngaahi [sisitemi tokangaekina 'o e malu mo hao](#) kuo 'osi maau ke siofi ha ngaahi uestia tamaki (side effects) 'e malava ke hoko. Ka 'ilo ha uestia fakatu'utamaki na'e 'ikai kea i ha 'amanaki ki ai, 'e ngāue fakavavevave 'a e kau mataotao ke fakapapau'i ko ha tokanga ki he'ene malú. 'Oku siofi hokohoko 'a e malu neongo kuo 'osi fakakakato 'a e ngaahi 'ahi'ahi fakakiliniki. Kuo fakalahi 'e he CDC mo e FDA 'a e ngaahi sisitemi tokangaekina 'o e malu mo hao ke ne tokanga'i 'o siofi 'a e hao 'o e huhu malu'i COVID-19 'i he taimi lolotonga mo fakapapau'i 'oku 'i he malu taha 'oku ala lavá.

Ki ha to e fakamatala ki he malu 'o e huhu malu'i COVID:

English: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety.html>

Ko kinautolu pē kuo ma'u 'enua laiseni mo 'osi ako'i fakataukei 'e lava ke nau fakahoko 'a e ngaahi huhu malu'i.

Ko e kinautolu pē [kuo 'osi laiseni mo ako'i ke tokanga'i 'a e huhu malu'i](#) 'e lava ke nau fakahoko e huhú. Ko 'ene faka'atā lahi pē 'a e huhu malu'i ki he kakaí, 'e malava 'e he ngaahi potungāue kehekehe ki he mo'uilelei 'o 'oatu 'a e huhu malu'i kia kinautolu 'oku nau fiema'ú. Ko e ngaahi potungāue ko eni 'e ala lava ke nau tokanga'i 'a e huhu malu'i 'o tatau pē 'i ha kiliniki pe falemahaki pe ko ha feitu'u 'oku fai'anga huhu malu'i 'i he ngaahi koló.

Ngaahi Fehu'i Fekau'aki mo e huhu malu'i COVID-19

'U to e Fakamatala ange Fekau'aki mo e huhu malu'i 'o e COVID-19:

- Washington State Department of Health [Peesi 'Initaneti Huhu Malu'i COVID-19](#) (COVID-19 Vaccine webpage)
- CDC [Peesi 'Initaneti Huhu Malu'i COVID-19 \(COVID-19 Vaccines website\)](#).
- CDC [Me'a 'e 8 ke 'ilo fekau'aki mo e Palani ki he Huhu Malu'i \(8 Things to Know About Vaccine Planning\)](#)

[Link/share our site at www.kingcounty.gov/covid/vaccine/tongan](http://www.kingcounty.gov/covid/vaccine/tongan)

